

Alpina

ŽIRI

DELO,

ŽIVLJENJE...

LETO
2

Tiho in neopazno je šel mimo nas 15. avgust, čeravno je za naš kolektiv pomemben datum. Tega dne je minilo petnajst let od slovesne otvoritve tovarne, ko so bili svojemu namenu izročeni tovarniški prostori. Prvi se je preselil v nove prostore oddelek - prikrojevalnica, ki je bil do takrat nameščen v prostorih postolarske zadruga. Drugi oddelki so bili postopoma preseljeni v nove prostore, ko so bila v istih dovršena še zadnja obrtniška dela. Z velikim veseljem, zadovoljstvom in elanom smo začeli z delom v novih prostorih z občutkom, da sedaj delamo v tovarni. Da smo bili na to ponosni je razumljivo, saj se je do tega časa vse delo odvijalo v neštetihih prostorih, raztresenih po dolini. Nekateri od njih so bili zelo slabi in niso odgovarjali pogojem, da bi se v njih uspešno odvijal delovni proces. Zaradi takega stanja je bilo tudi skoraj nemogoče uvesti sodobnejšo organizacijo dela. Čeravno je ta čas proizvodnja potekala še v glavnem ročno in na primitiven obrtniški način, je kolektiv že takrat dosegal pri izvrševanju planskih nalog zelo lepe rezultate. Vsakomur pa je bilo jasno, da v takih pogojih ne bo mogoče dolgo časa delati in da je onemogočena vsaka razširitev. Z velikim odobravanjem je bil sprejet sklep, da se pristopi k gradnji nove tovarne, v kateri bo mogoče organizirati sodoben delovni proces in bodo prostori odgovarjali tehničnim in sanitarnim pogojem. Slabi delovni pogoji in pa velika želja po novi tovarni so se odražali v tem, da so člani kolektiva dnevno prihajali v velikem številu na prostovoljno delo in tako mnogo pripomogli k hitri zgraditvi objektov.

Ni čudno, da je bil ob preselitvi vsak član kolektiva zadovoljen in vesel, kajti zavedali smo se, da so s tem v Žireh postavljeni temelji nadaljnjega gospodarskega razvoja, da bo kraj polagoma postal industrijski, da bo tu gospodarsko in kulturno središče, da ne bo več potrebno, da si doraščajoča delovna sila išče zaposlitve drugod, naš domači kraj pa bi ostal zapuščen. Vsekakor je datum 15. avgust 1948 pomemben ne le za naš kolektiv, ampak za celoten kraj.

Precej je bilo govora in razprav o perspektivnem razvoju, vendar so bila predvidevanja precej zgrešena. Program, ki je bil prvotno postavljen, se je močno spremenil. Če bi takrat, ob otvoritvi postavili petnajstletni program, bi danes lahko ugotovili, da je razvoj naša predvidevanja docela spremenil tako v obsegu proizvodnje kakor tudi v asortimanu in načinu dela. Naj omenim, da je predvideval program razvoja čevljar-ske industrije v Sloveniji, katerega je postavila takratna direkcija, da bo tovarna v Žireh izdelovala izključno samo težko obutev in da bi bila izdelava ročna. Ta program se je tudi izvajal vse do leta 1952, ko so bile direkcije ukinjene ter je planska proizvodnja in razdelitev prenehala. Takoj, ko se je tržišče sprostilo, se je pokazalo, da težka obutev nima perspektive in da bo potrebno proizvodnjo preusmeriti na lahko in cenejšo obutev. Za tako preusmeritev pa je bilo nujno preiti iz ročnega na strojni način dela. S postopnim prehodom iz ročnega na strojni način izdelave je bil v proizvodnji izvršen najbolj revolucionaren korak v obdobju obratovanja tovarne.

Petnajst let ni dolga doba, vendar če se v mislih ozremo nazaj, ugotovimo velike spremembe, ki so nastale v tem času. Delovni kolektiv, kateri je takrat štel le 530 delavcev, se je povečal na 840. Danes je od tistih med nami le še približno 250, vsi drugi pa so se v delo vključili kasneje in jim začetne težave niso poznane. Precejšnje število delavcev in delavk, ki so bili takrat v našem kolektivu ter so mnogo prispevali za razvoj podjetja, jih danes niveč med nami. Mnogo jih je odšlo v zasluženi pokoj, nekatere pa tudi že pokriva hladna zemlja.

V delovnih dvorinah ni več v vrsto postavljenih delovnih miz in ob njih tronožnih stolčkov, na katerih so sedeli delavci in tolkli po kolenih. Vse to so zamenjali stroji, ob katerih stoje mladi delavci, ki z veščimi in urnimi rokami strežejo strojem. Sodoben način proizvodnje pa omogoča tudi mnogo večjo storilnost. Tako se je povečala proizvodnja po količini od takratnih 140.000 parov na približno pol milijona parov po oceni za letošnje leto. Takratni brutto pro-

dukt je znašal 150,000.000 Din, v letošnjem letu pa bo presegel dve milijardi dinarjev.

Izdelki se prodajajo v 32 lastnih industrijskih prodajalnah, katere ima podjetje na področju cele naše države. Izdelki pa, se ne prodajajo le na domačem tržišču. Odlično so se uveljavili tudi v mnogih drugih državah, saj bo letošnji izvoz presegel že 100.000 parov razne obutve.

Iz navedenega vidimo, da je bila bojazen nekaterih članov kolektiva trakret, ko smo uvažali v delovni proces stroje in druge delovne priprave, češ, da bodo ti stroji izpodrinili delavce in da bodo morali zapustiti podjetje neutemeljena, kajti s tem se je olajšalo delo, saj so stroji prevzeli nekatera najtežja dela. Po drugi strani pa se je proizvodnja neprimerno povečala in se ustvarjajo vse večji skladi, kateri nam omogočajo nadaljnjo širitev in izpopolnitev.

Ob takem razglabljanju se nam nehote porodi misel, kako bo čez nadaljnjih petnast let. Ali bomo kos nalogam, ki se bodo postavile pred nas? Ali bomo dosegli tak napredek kot je bil dosežen v preteklem obdobju? Ali bomo v stanju slediti tako hitremu razvoju današnjega gospodarstva itd. Na taka in podobna vprašanja je težko odgovoriti. Dejstvo pa je, da sodoben način proizvodnje in hiter gospodarski razvoj zahtevata sposobne kadre, od katerih v veliki meri zavisi nadaljnji razvoj podjetja. Vprašanju kadrov bo tudi v bodoče treba posvetiti vso pozornost. Kos pa bomo reševati naloge in doseči napredek le, če bomo enotni, če bomo enotno nastopali v določenih problemih in težavah, če se bomo zavedali gesla: " V slogi je moč ". Na tak način bomo lahko tudi po preteku nadaljnjih petnajst let ugotavljali, da je bil dosežen napredek

Alojz Filipič

POSLOVANJE PODJETJA V PRVEM POLLETJU

Potrebno je, da je vsak član kolektiva kot upravljavec seznanjen s stanjem v podjetju.

Rezultati, ki jih ugotavljamo po posameznih obdobjih, nam ne služijo samo za oceno trenutnega položaja podjetja, ampak tudi za primerjave z istimi razdobji v prejšnjem letu. Po rezultatih I. polletja lahko perspektivno ocenjujemo uspešnost poslovanja v tekočem letu. Rezultati prve polovice leta nas lahko bodrijo ali pa zaskrbljujejo glede na izvrševanje v začetku leta sprejetih nalog.

Človek, ki sledi gospodarskemu življenju okrog sebe, bo tudi hotel vedeti, kaj je naše podjetje napravilo v prvi polovici leta, saj so rezultati plod prizadevanj vseh članov kolektiva. Vsak izmed nas je dolžan vedeti in spoznati uspeh polletnega gospodarjenja podjetja.

Podatke o poslovanju podjetja v prvem polletju bomo za orientacijo primerjali tudi z rezultati v istem obdobju lani.

V prvem polletju nam je uspelo izdelati 279.497 parov obutve, v istem razdobju prejšnjega leta pa 252.554 parov. S tem smo dosegli 58,2 % letnega plana po količini. Če pa to količino preračunamo v vrednost pa vidimo, da smo dosegli 921,997.000.- Din, v lanskem prvem polletju pa 710,921.000.- Din. Tako smo dosegli 54,8 % celotnega plana po vrednosti.

Ti rezultati nas kar zadovoljujejo. Poglejmo pa še druge podatke. Vsi vemo, da ima proizvodnja namen in nalogo zadovoljevati potrebe po dobrinah. Torej je dobro, da vemo kakšen je rezultat prodajne službe. Prodali smo 239.675 parov obutve, isto razdobje lanskega leta pa izkazuje prodajo 230.114 parov. Letni plan prodaje je bil dosežen 49,9%. Vrednostni rezultat prodaje pa nudi nekoliko slabšo sliko. Letos smo prodali za 795,335.000.- Din obutve, lani v istem času pa za 675,784.000.- Din. Torej je bil letni plan dosežen z 41,4 %. Vprašajmo se, kje naj poiščemo vzrok za to neugodnost.

Vzrok temu je treba iskati v stalno ponavljajoči praksi prodajne službe. Vemo, da je ta čas sezone prodaje lažje

obutve. Zraven tega pa je bil tudi izvozni del prodaje v tem času neznamen.

Ker je naše podjetje med glavnimi izvozniki obutve v Sloveniji, nas tudi zanima, kakšen je bil izvoz v prvem polletju. Plan izvoza znaša za leto 1963 količinsko 100.000 parov obutve, vrednostno pa predstavlja 685.000.000.- Din. V prvem polletju smo izvozili le 9.713 parov čevljev v skupni vrednosti 59.941.000.- Din. Navidez neugodno sliko je treba razumeti drugače: dobavni roki tujim kupcem so v drugi polovici leta. Do tega časa moramo pripraviti znatne količine naših izdelkov. To nam je tudi zelo otežkočalo finančni del poslovanja. Za velike zaloge izvoznega blaga so bili potrebni krediti za pripravo izvoza. Naj vemo še to, da smo v juliju in avgustu odpremili tujim kupcem večji del pripravljenega blaga.

Uspeh gospodarske organizacije merimo s skupnim merilom s celotnim dohodkom. Če smo prej ugotavljali, koliko smo proizvedli obutve količinsko in vrednostno, pa je za ugotovitev dohodka v tem primeru važno samo to, koliko je že plačanega blaga oz. za koliko nam je uspelo iztržiti denarja. Plačana realizacija je edino merilo sedaj, ko podajamo dohodek podjetja. Celotnega dohodka smo ustvarili za 786.988.000 din, lani v istem času pa za 705.213.000.- din.

Stroški v tem dohodku so bili 536.827.000.-, prispevek iz dohodka 37.524.000.-, ostane znesek 212.637.000.- to je čisti dohodek podjetja. Lani smo dosegli v istem času 186.042.000.- čistega dohodka.

Ne bo odveč, če zvemo še za povprečno urno postavko v bruto znesku. Lansko prvo polletje je znašala 169.- din na uro, letos pa 209.- din na uro.

Konec prvega polletja izkazujejo zaloge gotovih izdelkov 313.468.000.- ali 112 milijonov din več kot ob istem času lani. Za izvoz smo izdelali za 272.505.000.- din obutve, ostalo za domači trg.

Na domačem tržišču nam je uspelo doseči 10,26 % dobička pri prodaji, kar je povsem v skladu z navodili DS.

Pri izvozu pa smo iztržili 16% dobička. Člani kolektiva bodo iz teh skopih podatkov videli, kakšno je bilo stanje poslovanja podjetja koncem prve polovice leta.

Izidor Rejc

VPRAŠANJA V ZVEZI Z NOVO DELOVNO SILO V PODJETJU

Naše podjetje je v zadnjem času zaposlilo mnogo mladih delavcev, zlasti ženske mladine.

Prav pri uvajanju mladih delavcev in delavk pa bi morala organizacija ZM v podjetju v okviru KMP največ napraviti. Sodim, da bi naša organizacija ob podpori drugih družbeno - političnih organizacij in uprave podjetja lahko mnogo pripomogla pri reševanju vprašanj mlade, na novo zaposlene delovne sile.

Pred časom se je precej govorilo o ustanovitvi nekakšnega zametka izobraževalnega centra, katerega naloge naj bi bile: uvajanje nove delovne sile v podjetje in strokovno usposabljanje. Mnenja sem, da bi naša organizacija s pravilnim odnosom, do novih delavcev lahko reševala vsaj nekatera osnovna vprašanja kadrovske politike v podjetju in usposabljala dobre proizvajalce in upravljalce. Najvažnejše je namreč to, da se mladince ali mladinke že takoj, ko se zaposli, uvede v gospodarsko in politično problematiko podjetja. Le tako bo mlad človek lahko realno in kritično ocenil posamezne ukrepe v podjetju in na delovnem mestu. Če pa bomo na tega mladince ali mladinke pozabili, bo ves njegov nadaljnji razvoj kot proizvajalca in upravljalca odvisen od pogojev in razmer, v kakršnih se bo znašel na delovnem mestu.

Organizacija ZM v podjetju je o teh stvareh v preteklem razdobju že večkrat razpravljala. Trenutno je v teku akcija z ustno anketo, s katero naj bi mladince v podjetju zainteresirali za že omenjena vprašanja. Obenem pa bi se pogovorili tudi o pogojih njihovega življenja na delovnem mestu in doma, možnostih nadaljnjega usposabljanja, izobraževanja in podobno.

Ne bi načeljal vprašanja strokovnega izpopolnjevanja na delovnem mestu. Omejil bi se le na drugo, nič manj važno vprašanje to je politična akcija naše organizacije. Ta naj bi se odražala predvsem v vzgoji socialistične zavesti mladih delavcev. To pa je poleg strokovne usposobljenosti odločilnega pomena za uspeh na delovnem mestu. Zavedati se moramo,

da je naša materialna osnova za življenje odvisna od uspeha celotnega kolektiva, katerega člani smo vsi. Zato moramo tudi vsi po svojih močeh k temu uspehu prispevati.

Eno najvažnejših vprašanj, ki se pojavlja, je prav gotovo stanovanjsko vprašanje novih delavcev in njihovo delovanje v prostem času. Mlade delavke stanujejo sicer začasno v Domu izobraževalnega centra v pogojih, ki ne ustrezajo današnjim zahtevam. Podjetje skuša ta problem rešiti na ta način, da bi delavke dobile pod posebnimi pogoji stanovanje pri naših delavcih. To pa bo le rešitev v sili, nikakor pa ne popolna likvidacija tega problema. V življenjskih pogojih, v kakršnih nove delavke živijo danes, pa nujno pride do nekaterih moralnih deformacij pri mladih ljudeh. Zato bi mogoče bilo na mestu, da bi že v bližnji prihodnosti mislili na gradnjo samskih stanovanj s potrebnimi klubskimi prostori, kjer bi mladi ljudje prišli v stik z resničnim svetom, s kulturo in športom. Ob takih pogojih bi se mladi ljudje tudi raje in zavestneje udeleževali v družbenih in društvenih organizacijah ter organih delavskega samoupravljanja in postali koristnejši člani naše skupnosti. Upam, da bodo te ugotovitve našle kolikor toliko plodna tla pri uresničevanju v prakso.

Nejko Podobnik

POMOČ SKOPJU

V petek, 26. julija t.l. je slehernemu zastal dih ob strašni nesreči, ki je zadela glavno mesto bratske republike Makedonije. Skopje je v rani jutranji uri, ko je še večina prebivalstva še spalo, razrušil silovit potres.

Lepo mesto z okrog 200.000 prebivalci, ki je šele v novi socialistični Jugoslaviji doseglo največji razvoj, se je v nekaj sekundah spremenilo v ruševine. Pod ruševinami je ostalo več tisoč prebivalcev mesta Skopja. Od potresa je bilo poškodovanih ali popolnoma uničenih 80% stavb. Skopsko prebivalstvo je v trenutku izgubilo vse premoženje, čez 100.000 ljudi je ostalo brez strehe, mnogi pa so izgubili življenje ali

bili poškodovani. Skopsko prebivalstvo je potrebovalo nujno in učinkovito pomoč. Iz porušenih stavb je bilo treba reševati človeška življenja. Vsi narodi Jugoslavije so sprejeli skopsko tragedijo kot svojo in so brez oklevanja z vsemi silami priskočili na pomoč makedonskemu ljudstvu. Iz vseh republik so na kraj nesreče nemudoma odpotovale specialne reševalne in zdravstvene ekipe z vsemi potrebnimi reševalnimi sredstvi. Prebivalstvo pa se je množično prijavljalo za odvzem krvi, katera je bila ponesrečencem nujno potrebna. Vlada SFRJ je kot prvi prispevek takoj nakazala milijardo dinarjev za ponesrečence v Skopju. Kraj nesreče je ogledal tudi predsednik republike tovariš Tito, ki je rekel, da nima besed s katerimi bi se dala opisati ta strašna katastrofa. To je bila največja elementarna nesreča, ki jo je doživela do sedaj SFRJ. V znak solidarnosti z makedonskim ljudstvom je bilo razglašeno tudi dvodnevno narodno žalovanje.

Da bi bila pomoč čim boljša in učinkovita, so se tudi takoj formirali občinski, okrajni in republiški štabi za pomoč ponesrečenemu Skopju. Ti štabi vsak na svojem področju zbirajo material in denar za ponesrečence. Ljudstvo Jugoslavije je že dalo znatno pomoč v denarju in materialu. Mnogi kolektivi so delali ob nedeljah in poklonili eno ali večdnevni zaslužek za ublažitev nastale škode pri potresu. Podjetja in ustanove pa so prispevale precejšnje zneske iz skladov in materialu ali pa so poslale svoje ekipe za reševanje in obnovitev Skopja.

DS našega podjetja je sklenil prispevati milijon din v materialu. Vsak posameznik pa bo dal enodnevni zaslužek kot pomoč ponesrečencem v Skopju.

Klicu na pomoč so prisluhnili tudi v tujini. Iz vseh kontinentov so prihajale sožalne brzojavke, ki so izražale sočustvovanje z makedonskim narodom. Veliko tujih držav pa je nudilo tudi izdatno pomoč. Na kraj nesreče so poslale reševalne ekipe in pomagale pri izkopu ponesrečencev. Pomoč še

vedno prihaja v denarju ali materialu. Nekatero države so poslale tudi montažne hiše, ker je še vedno veliko ljudi brez strehe. Precejšnjo pomoč je nudil mednarodni rdeči križ. Jugoslovanski izseljenci v tujini pa samoiniciativno zbirajo prispevke in jih pošiljajo v Skopje.

Dosedanja bilanca te strašne katastrofe je približno naslednja: preko 1000 mrtvih, nad 2500 težko ali laže ranjenih, porušenih je nad 26000 stanovanj, od katerih jih bo le okrog 10500 možno popraviti, razrušene ali poškodovane so skoraj vse javne zgradbe in gospodarsko proizvodni objekti.

Sprejet je že sklep o ponovni obnovitvi Skopja. Čeprav je pomoč od vsepovsod velika, vendar še dolgo ne bo mogoče nadoknaditi vse škode, ki je nastala ob tej katastrofalni nesreči. Zavedati se moramo, da še nismo dali dovolj. Misliti moramo, s čim bi lahko še pomagali, da bo bratsko makedonsko ljudstvo čutilo, da ni osamljeno, da je res le del naše socialistične skupnosti. Mi jim lahko pomagamo ublažiti materialno škodo, nikdar pa jim ne moremo povrniti njihovih dragih, ki so izgubili življenje v ruševinah Skopja

Lojze Kolenc

CERKNO PRED PRAZNOVANJEM

Le še nekaj dni nas loči od proslav ob 20. obletnici množične vstaje primorskega ljudstva in ustanovitve vrste vojaških enot, rojenih na tem koščku tako dolgo zatirane zemlje. Tudi Cerčno z okolico so 25 let tlačili italijanski fašisti. Vendar tu so živeli in še živijo pravi nesebični in požrtvovalni Slovenci, ki so že pred kapitulacijo Italije delali za Osvobodilno fronto. Lega Cerčna, saj je sosed z Gorenjsko, Idrijsko in ostalo Primorsko in pa seveda dobri ljudje, vae to je pripomoglo, da je ta kraj postal "partizanska prestolnica". Končno osvoboditev

so Cerčno in okolica pričakali tesno povezani z Osvobodilno fronto, toda s popolnoma praznimi shrambami in hlevi.

Med vojno je Cerčno doživelo tri zračne napade ter več velikih ofenziv. Zadnja ofenziva, ki je bila marca 1945 leta, je bila uničevalna. Cerčno, kjer je bilo že med vojno nešteto mitingov, slovenskih šol, raznih konferenc in odkoder so kurirji raznesli velike svežnje partizanskih časopisov in brošur, to Cerčno, ki je bilo revolucionarno srce velikega dela Slovenije, je bilo skoraj popolnoma porušeno. Ljudje so po vojni za silo obnovili svoje hiše, vendar je kmalu vse utihnilo, ker niso imeli pravega zaslужka. Tovarna ETA jim je omogočila, da sedaj živijo in dihaajo vse drugače kot nekdaaj.

Če hodimo po Cerčnu z odprtimi očmi in če odpremo srce vsem vtisom, ki nam jih ta kraj nudi, potem bo to za nas nepozaben svetel spomin na grenke dni boja. Samo spomin, kajti mi mladi nismo doživeli grozot vojne, mi ne vemo, kako je biti lačen, moker, prezebel. Sprehod po Cerčnem, kjer je nešteto napisov in plošč, ki opisujejo pot naše revolucije, pa nam bo to vsaj malo osvetlil.

Najbolj znano pa nam je Cerčno po tem, da je bil tam štab IX. korpUSA in središče partizanskih oblasti za Primorsko, znano po tragičnem napadu na partijsko šolo, še bolj pa po bolnici "Franji", ki so jo sovražniki tolikokrat iskali, toda našli nikdar. In to še ni dovolj, kajti na Cerkljanskem ni bilo hiše, kjer ne bi zdravili ranjencev, tiskali časopisov ali pa delali tako ali drugače za partizane. Cerčno je bila velika, velika pomoč gorenjskemu partizanstvu.

In ker žive tam res dobri ljudje, katerih srca so še vedno odprta kot med vojno, ko so dajali vse, je prav da vemo, da v Cerčnem že stoji spomenik, na katerem je upodobljena Andrejeva mati iz Čeplezaja, ki daje partizanu hrano. S tem je kipar Keržič prikazal vse, kar je Primorska dala naši borbi.

Samo še nekaj dni in bregovi okrog Cerčna bodo zaživeli

8. septembra bo tam velika proslava in odkritje grobnice, kjer bo našlo svoj zadnji tihi dom 999 borcev.

Vsi, ki se bomo tistega lepega spominskega dne pripeljali v Cerkno, se bomo še dolgo spominjali vtisov in doživetij. Želim, da bi se vsaj malo zamislili nad besedami, ki so vklesane na spomeniku.

Zemlja domača, iz tvojih gozdov,
iz dolin je vrela ista moč,
iz tvojih globin je klical glas
in odmeval med brati, vsak,
kdor te je ljubil, je bil moj sin,
vsakemu sem bila junaška mati.

Anda Kavčič

LETOŠNJI 8. SEPTEMBER

Letos 8. septembra bo minilo 20 let od razpada fašistične Italije, tiste Italije, ki je 25 let zaslužnjevala našo Primorsko in Istro, kar je bil povod, da so se Primorci v tako velikem številu odzvali klicu Osvobodilne fronte, da se upro okupatorju - Nemcem, ki so še ostali na naši zemlji.

Jeseni leta 1943. je bila na ozemlju severne Primorske in Gorenjske formirana XXXI. divizija NOV, ki je bila sestavljena in Prešernove, Gradnikove in Vojkove brigade. Operativno področje XXXI. divizije je bilo zelo važno tudi za okupatorje, ker so bile na tem ozemlju važne prometne žile: železniška proga Jesenice - Gorica in Jesenice - Ljubljana - Trst; skratka prometne zveze med Italijo in Nemčijo, vsled česar je bil okupator prisiljen držati močne postojanke v bližini teh prometnih zvez.

Naloga XXXI. divizije je bila poleg tega, da je osvobodila določeno ozemlje, tudi stalno onemogočenje prometnih zvez na tem območju. Sovražnik se je zavedal važnosti tega področja in je zaradi tega vlagal veliko svojih sil, s katerimi so bile edinice XXXI. divizije v stalnih borbah. Da se

ni divizija omejila samo na obrambo, nam dokazuje zav-
zetje sledečih okupatorjevih postojank: DAVČA, LESKOVICA,
SOVODENJ in kot prvi večji kraj na Gorenjskem ŽIRI - vse
to že oktobra 1943. leta s čimer so Nemci že morali priznati
svojo nemoč, obenem pa priznati partizanske enote kot fak-
tor, kateremu niso več kos. Novembra 1943. leta so Nemci
organizirali zelo močno ofenzivo z enotami redne vojske;
tedaj so naše enote vodile težke borbe z njimi ter so po
končanih bojih obdržale celotno področje, ki so ga branile
med ofenzivo. V teku borb, ki so jih partizanske enote
vodile pozimi in spomladi leta 1944, je bila zelo važna
ofenziva na železniško progo skozi Baško grapo, ki jo je
hotel sovražnik za vsako ceno obdržati neokrnjeno, s po-
močjo močnih postojank. Za to akcijo so bili močno zain-
teresirani tudi zapadni zavezniki, zato so bile njihove
vojaške misije navzoče ves čas napada. Rezultat te ofenzive
je bilo uničenje večjega števila mostov, predorov zaradi
česar je bil za daljši čas onemogočen promet. Med ostalimi
akcijami XXXI. divizije so bile zlasti važne še: uničenje
oziroma zasedba sovražnih postojank: Črni vrh, Železniki,
Poljane, Gabrk, Kališe, gornja Bohinjska dolina, Trnovo pri
Gorici in druge. Pozimi leta 1944/1945. so se močne okupa-
torjeve vojaške sile pod pritiskom partizanskih in zavez-
niških enot umikale iz Balkana in iz Italije. Ker so naše
enote predstavljale za njihov umik stalno nevarnost, so
napravili močno ofenzivo, računajoč, da bodo paralizirali
ali celo uničili te partizanske brigade, vendar se jim to
ni posrečilo, kljub težkim borbam, ki so jih vodili s par-
tizanskimi enotami, ki so 1. maja 1945. osvobodile Trst,
Tržič pri Trstu in Gorico.

8. septembra letos, ko se bomo s preživeliimi gorenjski-
mi in primorskimi borci sestali v Cerknem, bomo lahko s pono-
som ugotovili, da vse žrtve, vsi napor, vsa prelita kri -
niso bili zaman. Tedaj so bili položeni temelji naše nove

socialistične Jugoslavije, številnih novih tovarn, stanovanjskih blokov, mostov, kilometrov in kilometrov železniških prog in cest; tedaj so bili položeni tudi temelji našega delavskega samoupravljanja in naše socialne zakonodaje.

Janez Oblak

SPOZNAVAJMO MATERIALE

Veliko število osnovnih in pomožnih materialov, katere rabimo za proizvodnjo obutve, nam narekuje, da jih spoznamo tudi v podrobnosti. Če bomo spoznali vse dobre in slabe lastnosti vsakega materiala že pred masovno proizvodnjo, bomo kos vsem problemom, ki nastopajo v proizvodnji. Od osnovnih materialov za izdelavo obutve je zgornje usnje eden od najvažnejših sestavnih delov čevlja. Zaradi velike uporabe in problemov v proizvodnji, bi se spoznali z novejšim načinom dodelave gornjega usnja - to je plastik.

Vsestranski razvoj kemične industrije je tudi v usnjarstvu pomenil velik napredek pri strojenju in dodelavi gornjega usnja. Z iznajdbo plastičnih - polimerizatnih barv se je za dodelavo gornjega usnja začelo novo obdobje. Že med drugo svetovno vojno so začele zahodne države predvsem Anglija in Amerika z dodelavo gornjega usnja po plastik postopku. V naši državi so začeli uvajati nov način leta 1954. Naše usnjarne so dosegle lepe uspehe na tem področju, vendar se danes še ne more meriti naš plastik boks z inozemskim. Vzrok tega je zastarela usnjarška oprema, slabši kemični proizvodi ter preveliko povpraševanje na tržišču gornjega usnja.

Največja prednost novega postopka je v tem, da za izdelavo plastik boksa lahko uporabimo slabšo surovino z večjimi napakami, katera pa ni uporabna za klasično dodelavo. Plastik dodelava nam omogoča, da dobimo različne nianse in žive barve usnja.

Kože, katere so namenjene za gornje usnje, usnjarji prebirajo lažje kože z manjšimi napakami namenijo za klasično

dodelavo, težje, debelejšje in kože z večjimi napakami pa določijo za plastik dodelavo. To prebiranje se opravi pred strojenjem ali po strojenju.

Posamezne operacije pri strojenju boksov so do samega strojenja enake bodisi za klasično ali pa za plastik dodelavo. V glavnem se danes uporablja kromovo strojenje. Ker pa se film polimerizatnih barv slabo drži na krom strojeni koži, je potrebno ponovno strojenje z vegetabilnimi ali umetnimi strojili.

Za sušenje ustrojenih kož se uporablja več načinov in na-prav. Klasični in najboljši način sušenja je seveda naravno sušenje, žal pa ga danes ne uporabljajo več, ker je predolg. Uvedli so nov - umeten postopek sušenja - tako imenovani pesting postopek. Ustrojene kože nalepijo na steklo, (katero je odporno proti toploti) in dajo v sušilnice. Drugi način pa je, da napravijo tanke betonske stene, v katerih so ugrajeni električni grelci in mokre kože zopet nalepijo na te stene. Tak način sušenja traja le nekaj ur. To pa je glavni vzrok, da postanejo kože trde in izgubijo žametni oprijem.

Osušenim kožam nato s finim strgalnim papirjem obrusijo naravno lice. Z brušenjem izravnajo površino kože tako, da se izgubijo vse brazgotine in druge napake na licu kože. Tako obrušena in očiščena koža je pripravljena za nanos polimerizatnih - kritnih barv.

V glavnem uporabljajo polimerizatne - kritne barve v obliki vodne emulzije. Emulzije pa vsebujejo poleg polimerizatorjev tudi določene katalizatorje polimerizacije in emulgator. Pri izdelavi teh emulzij nastanejo komplikacije, zato proizvajalci izdelujejo emulzijske paste. Polimerizati nimajo enakih zahtev, zato se mora nanašanje večkrat ponoviti, če hočemo dobiti lep film po celi površini. Polimerizate nanašamo z brizganjem na različnih avtomatih, krožnih ali pomičnih. Kritna barva pa se nanaša ročno. Apretiranje se opravi z brizganjem enkratno ali večkratno, kar zavisi od zahteve leska.

Lastnosti plastik boksa:

obstojnost proti svetlobi	-	dobra
obstojnost proti suhem drgnjenju	-	dobra, pri močnem drgnjenju odstopa kritna plast
obstojnost proti mokremu drgnjenju	--	zadostna
obstojsnot proti acet.drgnenju	-	zmerna
obstojnost proti temperaturi	-	zmerna - previdnost posebno pri višjih temperaturah

Možnost spoznavanja: Z drgnjenjem do vročega predrgnemo kritno plast, dobri so rezultati pri poizkusu z vodo, močno zabarvanje pri poizkusu z acetonom.

Tehnološke obstojnosti pri proizvodnji čevljev:

Obnašanje do kavčukovih lepil in polirnih črnih	-	občutljivo
obnašanje do kolodijjskih lepil in acetonskih kapljic	-	posebno občutljivo
obnašanje pri parjenju	-	občutljivo, ne smemo pariti preko 35° C in 90 % relativne vlage
obnašanje pri cvikanju	-	previdnost pri višjih temperaturah. Čeljusti mazati z voskom
obnašanje pri likanju	-	do visokih temperatur občutljivo, zato moramo delati z vročim zrakom in neprestanim premikanjem pri zadostni razdalji od šobe
Izpiranje	-	lahko se uporablja slaba alkalna (do p H 8) raztopina za izpiranje. Ne smemo uporabljati organskih topil. Dobri so sulfonati mastnih alkoholov in močno razredčene raztopine mil.

- Popravljanje - majhne napake popravimo s črtali in pastami, katere vsebujejo voske, površinsko korekcijo pa z vodnimi barvami, ki vsebujejo polimerizate ali pa s kolodijskimi barvami
- Apretiranje - Za apretiranje uporabljamo voščene apreture, ki vsebujejo polimerizate, ne smemo uporabljati šelakov in dresingov. Za večji lesk uporabljamo apreturo za brizganje.

Tabela je bila sestavljena na posvetovanju usnjarjev na Dunaju.

Marjan Bogataj

LETOVALI SMO V ZADRU

Težko smo čakali, da odpotujemo na dopust v Zadar. Polni pričakovanj smo se odpeljali z avtobusom v Ljubljano. Ko smo zvedeli, kdaj odpelje vlak in kupili vozne listke, smo se razkropili po mestu. Nekateri so odšli v kino, drugi pa so si ogledovali izložbe. Danilo se je že, ko smo se odpeljali proti Reki. Na Reki je čakala velika ladja. Odpeljali smo se v Zadar. Ob jadranski obali smo se vozili dolgo. Videli smo lepote našega Jadrana: obalo, male otoke in čudovito barvo morja. Izkrkali smo se proti večeru. Iz pristanišča smo odšli v pol ure oddaljen tabor. To je bil tabor Počitniške zveze Jugoslavije. Bili smo pošteno izmučeni. Želeli smo le, da se najemo in naspimo. V taboru smo dobili šotore, odejo in rjuho; zvedeli smo tudi za "hišni red". Kmalu smo vsi zaspali. Zjutraj ob 7 uri so nas prebudili zvoki lahke glazbe. Iz uprave tabora so nam zaželeli dobro jutro in nas povabili k zajtrku. Čez pol ure smo že vsi plavali in skakali v morju. Vsi smo želeli, da dobimo lepo temno barvo. Prvi dan so nas sončni žarki predolgo osvajali. Zato se naslednji dan nismo več upale izpostavljati soncu. Vse opečene smo sedele v senci borovcev pred šotori. Tudi tu nam ni bilo dolgčas. Po kosilu so se šli nekateri zopet kopat, nekateri pa so šli spat. Tako je

bilo naše življenje v taboru.

Zvečer smo šli največkrat v mesto. Bilo je prekrasno. Vse mesto je žarelo v morju luči. Ogledali smo si hotele, restavracije; včasih smo kje tudi zaplesali. Saj lahko razumete - mladi in vsi navdušeni za ples nismo mogli mimo plesišč. V tabor smo se vračali čisti tiho, da ne bi prebudili tistih, ki so že sanjali o "Indiji Koromandiji". V taboru je bilo ponoči mirno, le koraki stražarja so se zgubljali v borovem gozdičku.

V Zadru smo spoznali mnogo mladincev in mladičk iz vseh naših republik. Tu je letovala mladina iz Beograda, Sarajeva, Skoplja in ostalih mest.

Po 7 dneh počitniškega življenja v taboru smo se poslovili. Zadnjikrat smo se še zabavali v morju. Nato smo se morali vrniti.

Anica Šubic

Pripis uredništva:

Mladina iz našega podjetja se je šele letos vključila v Počitniško zvezo Jugoslavije. Marsikdo bo vprašal: "Kaj pa je Počitniška zveza"? Vpišite se v to organizacijo in spoznali boste pravice in dolžnosti, ki jih imajo člani. Obenem boste na skupinskih izletih spoznali tudi mnogo naših lepih krajev. Počitniška organizacija ima namreč po vsej državi tudi domove oddiha. V teh domovih lahko člani Počitniške zveze ugodno prežive svoj dopust med zelenjem naših gora, ali pa na obali toplega Jadrana. Počitniška zveza organizira izlete, letovanja in zimovanja, razne pohode, zborovanja, taborjenja ter druge oblike aktivnega oddiha mladine.

Nekateri so pri nas že člani Počitniške zveze; ti so letos tudi letovali v Zadru. Želimo in upamo, da bo število članov vedno večje.

Uredništvo

VPRAŠANJA - ODGOVORI

Tovariš urednik!

Kdaj bomo v našem podjetju začeli misliti, kakor že mnoga podjetja, o skrajšanem delovnem času.

Mojster

Tudi pri nas že verjetno vsi mislimo na to, kmalu pa bomo morali tudi razpravljati o tem. Stanje je danes pri nas takšno, da bi težko prešli na praktične poizkuse s skrajšanim delovnim časom.

Spoštovani urednik!

Kaj vse bravci ne vprašajo? Mene na primer zanima za koliko din smo prodali stavbo pri Arharju s Sindikalno dvorano vred. Vsota gotovo ni majhna.

Cenivec

Prodali smo jo za tri milijone in pol.

Uredniku!

Natančno poizvedite in napišite v našem listu tole: Koliko parov čbutve izdelamo povprečno na dan danes in koliko smo jo izdelali pred petnajstimi leti. Povejte tudi koliko je bilo takrat zaposlenih in koliko danes, da bom vedel računati. V naprej lepa hvala.

Statistik

Upamo, da ste prečital uvodne članke in našel dovolj podatkov za računanje. Povem vam le še to, da je bilo v I. polletju letošnjega leta 151 delovni dni, normalno leto pa ima 304 delovne dneve. Zdaj pa računajte!

Dragi urednik!

Zanima me kdaj in kje bodo prispela nova glasbila (instrumenti) za našo godbo na pihala.

Nekdanji muzikant

Tega res ne vem. Mogoče se bo oglasil kdo od pripravljalnega odbora in vam na primeren način odgovoril na vprašanje.

Tovariš urednik!

Rada bi vedela koliko dopusta mi pripada, ker še nimam pet let delovne dobe. Ali že po novi ustavi, torej 14 delavnih dni.

Žirovka

Letos ste imela 14 delovnih dni dopusta in ga verjetno tudi letos že izkoristila. Držimo se torej - kar ustave.

Urednik

Ob tihem jubileju	1
Poslovanje podjetja v prvem polletju	4
Vprašanja v zvezi z novo delovno silo v podjetju	6
Pomoč Skopju	7
Cerkno pred praznovanjem	9
Letošnji 8. september	11
Spoznavajmo materiale	13
Letovali smo v Zadru	16
Vprašanja - odgovori	18

Izdaja Komite LMS ALPINA Žiri. Ureja in tiska uredniški odbor. Glavni urednik Majda Trček, odgovorni urednik Peter Šuler. - Založila ALPINA tovarna čevljev, Žiri.

Avgust 1963

